

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра біології, екології та методик їх навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ПРОЄКТАМИ

рівень вищої освіти другий (магістерський)
галузь знань **Е Природничі науки, математика та статистика**
спеціальність **Е2 Екологія**
освітньо-професійна програма **Екологія**

Робоча програма освітнього компоненту «Екологічне законодавство та управління екологічними проєктами» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю Е2 Екологія. Кременець, 2025. 18 с.

Розробник програми: Тригуба О. В., доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри біології, екології та методик їх навчання, протокол № 1 від „1” вересня 2025 року

Завідувач кафедри

О. Кратко

Вступ

Основою програми «Екологічне законодавство та управління екологічними проектами» для здобувачів освіти спеціальності Е2 Екологія є комплексний підхід до формування базових професійних знань з основами природоохоронного законодавства, як правового підґрунтя охорони довкілля, використання та охорони природних ресурсів в Україні. Збереження та охорону довкілля зокрема і через проектну діяльність.

Освітній компонент знайомить студентів з комплексом правових знань та умінь важливих для правового регулювання екологічних відносин, управління природоохоронною діяльністю, відтворення та раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки і оцінки впливу на довкілля.

В умовах сьогодення значна увага приділяється питанням захисту та охорони навколишнього природного середовища, проте процеси управління екологічною діяльністю розглядаються недостатньо. Система управління екологічною діяльністю являє собою інструмент, через який реалізуються процеси управління екологічною діяльністю в проектах. Отже екологічну діяльність доцільно розглянути з позиції проектного підходу, що дасть можливість проектним менеджерам зрозуміти важливість цього поняття та необхідність управляти процесами створення та використання результатів впровадження екологічної діяльності в проектах.

Крім лекцій, на яких розглядаються основні поняття та питання, передбачено виконання практичних робіт з метою закріплення теоретичних знань. На практичних заняттях студенти знайомляться з державною та міжнародною нормативно-правовою базою природоохоронного законодавства, та різноманітністю проектів у яких можна приймати активну участь.

Ключові слова: екологічне право, юридична відповідальність, екологічні проекти, освітні програми, наукові дослідження.

Дисципліна пов'язана з такими компонентами ОПП: «Екологічна освіта та формування суспільної свідомості», «Глобальні екологічні виклики сучасності», «Оцінка впливу на довкілля та еколого-інженерне проектування», «Системний аналіз якості навколишнього середовища та екологічне прогнозування», «Сталий розвиток та адаптивне природокористування».

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання здобуття освіти	заочна форма навчання здобуття освіти
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <i>Е Природничі науки, математика та статистика</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3	Спеціальність <i>Е2 Екологія</i> Освітньо-професійна програма <i>Екологія</i>	II	II
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – 10 год.		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		III	III
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4		Лекції	
	Освітній рівень: <i>Другий (магістерський)</i>	26 год.	8 год.
		Практичні	
		26 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		68 год.	106 год.
		Форма контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 52/68 (45%:55%);

для заочної форми навчання – 14/106 (11,6%:88,3%).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання освітнього компоненту «Екологічне законодавство та управління екологічними проєктами» є цілеспрямоване та поглиблене засвоєння теоретичних та практичних знань щодо різнобічних аспектів екологічного права як галузі права і навчальної дисципліни, реалізації та захисту конституційних екологічних прав на безпечне для життя та здоров'я довкілля, на відшкодування заподіяної порушенням цього права шкоди, інших екологічних прав громадян, формування у них практичних вмінь та навичок застосування відповідного законодавства у реальній практичній діяльності. Формування у здобувачів вищої освіти знань, умінь й навиків для розробки екологічних проєктів наукового та освітнього спрямування, використання інструментарію розробки та реалізації екологічних проєктів з врахуванням принципів *Open Science* та *FAIR principles*, а також стратегій ЄС, що передбачають зелений європейський рух та досягнення цілей сталого розвитку й Зеленої Угоди ЄС.

Завдання курсу:

- навчити майбутніх фахівців орієнтуватися в усіх питаннях правового регулювання відносин з охорони та раціонального використання природних ресурсів;
- юридично грамотного реагування на виявлені правопорушення екологічного законодавства;
- сформувати у студентів теоретичні знання, навички та практичні вміння для розгляду конкретних ситуацій і вирішення практичних завдань;
- навчити основних законоположень стосовно порядку природокористування і охорони оточуючого природного середовища, організації управління в галузі природокористування, сплати зборів та інших обов'язкових платежів за використання природних ресурсів;
- навчити студентів орієнтуватися в основних положеннях правового режиму земель сільськогосподарського призначення, земель житлової та громадської забудови, земель промисловості, транспорту, зв'язку, лісів і земель лісового та природо-заповідного фонду, вод і земель водного фонду та правовому регулюванні і охороні атмосферного повітря й тваринного світу.
- опанування здобувачами теоретико-методологічного підґрунтя принципів, методів та механізмів розробки екологічних проєктів; інструментів управління науковими даними на основі *Open AIRE (Zenodo, Argos)* та платформ *European Open Science Cloud* й *Open Research Europe* для формування управлінських рішень в екологічному проєкті та застосування нових підходів у виробленні стратегій прийняття рішень.

У результаті вивчення освітнього компоненту «Екологічне законодавство та управління екологічними проєктами» здобувач повинен володіти такими **компетентностями**:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

Загальні

- ЗК2.Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК4.Здатність розробляти та управляти проєктами.
- ЗК7.Здатність мотивувати людей та рухатись до спільно їмети.

Фахові

- ФК14. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
- ФК17. Здатність самостійно розробляти екологічні проєкти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.

Результати навчання

- РН4. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проєктів в умовах суперечливих вимог.
- РН5. Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проєктів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.
- РН8. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.
- РН9. Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.
- РН14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.
- РН16. Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ПРИРОДООХОРОННЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Тема 1. Поняття, предмет та система екологічного права України

1. Становлення та розвиток екологічного права.
2. Поняття, предмет та об'єкти екологічного права.
3. Методи екологічного права.
4. Принципи екологічного права. Система екологічного права.

Тема 2. Екологічні права людини й громадянина

1. Загальна характеристика екологічних прав.
2. Класифікація екологічних прав.
3. Право людини на безпечне навколишнє середовище: поняття, зміст, юридичні гарантії.
4. Право людини на екологічну інформацію. Захист екологічних прав людини і громадянина.

Тема 3. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення

1. Поняття і функції юридичної відповідальності за правопорушення в сфері природокористування та природо охорони.
2. Підстави юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.
3. Юридичний склад екологічного правопорушення та особливості його прояву.
4. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення: дисциплінарна, адміністративна та кримінальна.
5. Особливості застосування цивільно-правової відповідальності за порушення екологічного законодавства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ГРАНТОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕКОЛОГІЇ

Тема 4. Екологічні проекти та їх види, доцільність, ефективність, науковість

1. Актуальність екологічних проектів у сучасному суспільстві.
2. Мета та завдання екологічних проектів.
3. Види екологічних проектів.
 - 3.1. Дослідницькі екологічні проекти.
 - 3.2. Практико-орієнтовані (природоохоронні) проекти.
 - 3.3. Освітньо-просвітницькі екологічні проекти.
 - 3.4. Соціально-екологічні проекти.
 - 3.5. Локальні, регіональні та міжнародні екологічні проекти.
4. Значення екологічних ініціатив для збереження довкілля.

Тема 5. Програма ЕРАЗМУС+: архітектура програми та напрями

1. Роль програми Erasmus+ у розвитку освіти, науки та молодіжної політики.
2. Участь України у програмі Erasmus+.
3. Основні напрями (KeyActions) програми Erasmus+.
 - 4.1. KeyAction 1 – Академічна мобільність (мобільність студентів, викладачів, молоді).
 - 4.2. KeyAction 2 – Співпраця між організаціями та інституціями (партнерства, інноваційні проекти).
 - 4.3. KeyAction 3 – Підтримка реформ освітньої політики.

- 4.4. Напрями підтримки у сферах освіти, професійної підготовки, молоді та спорту.
5. Можливості програми Erasmus+ для закладів освіти.
6. Значення програми Erasmus+ для розвитку освіти та науки.

Тема 6. Освітня програма Жан Моне: можливості, підготовка та подання заявки

1. Мета та завдання програми *Jean Monnet Programme*.
2. Загальна характеристика програми Жан Моне.
 - 2.1. Історія створення та розвиток програми.
 - 2.2. Місце програми в структурі Erasmus+.
 - 2.3. Основні цілі та завдання програми.
3. Значення програми Жан Моне для розвитку освіти.
 - 6.1. Поширення знань про Європейський Союз.
 - 6.2. Розвиток міжнародного співробітництва.
 - 6.3. Підвищення якості освітнього процесу.
4. Перспективи участі українських закладів освіти у програмі.

Тема 7. Освітня програма Горизонт Європа: можливості, підготовка та подання заявки

1. Значення програми *HorizonEurope* для розвитку науки та освіти.
2. Загальна характеристика програми «Горизонт Європа».
 - 2.1. Історія створення та розвиток програми.
 - 2.2. Основні цілі та принципи програми.
 - 2.3. Участь Україна у програмі.
3. Можливості програми «Горизонт Європа»
 - 4.1. Фінансування наукових досліджень та інноваційних проєктів.
 - 4.2. Можливості для університетів, наукових установ та дослідників.
 - 4.3. Підтримка міждисциплінарних і міжнародних проєктів.
4. Підготовка заявки на участь у програмі.
 - 4.1. Вибір тематики та пошук відповідного конкурсу.
 - 4.2. Формування міжнародного консорціуму.
 - 4.3. Розроблення проєктної пропозиції та плану дослідження.
5. Процедура подання заявки.
 - 5.1. Основні етапи подання проєктної заявки.
 - 5.2. Вимоги до структури та змісту заявки.
 - 5.3. Критерії оцінювання проєктів.
6. Роль програми «Горизонт Європа» у розвитку інновацій.
7. Перспективи подальшої міжнародної співпраці.

Тема 8. Проєкти прикладного та фундаментального дослідження МОН України: можливості, підготовка та подання заявки

1. Значення наукових досліджень для розвитку освіти та науки.
2. Роль державної підтримки у фінансуванні наукових проєктів.
3. Діяльність Міністерство освіти і науки України у підтримці наукових досліджень.
4. Загальна характеристика наукових проєктів МОН України.
 - 4.1. Поняття фундаментальних і прикладних досліджень.
 - 4.2. Основні напрями фінансування наукових досліджень.
 - 4.3. Учасники та організації, які можуть подавати проєкти.
5. Значення державної підтримки наукових досліджень. Перспективи розвитку фундаментальних і прикладних досліджень в Україні.

Тема 9. Рівні ефективності (TRL) та показники ефективності (KPI) досягнення результативності проєкту

1. Поняття та сутність рівнів технологічної готовності (TRL)
 - 1.1. Визначення рівнів технологічної готовності.
 - 1.2. Історія виникнення та використання шкали TRL.
 - 1.3. Характеристика основних рівнів TRL (від TRL 1 до TRL 9).
2. Застосування TRL у наукових та інноваційних проєктах.
3. Ключові показники ефективності (KPI) у проєктній діяльності.
4. Показники досягнення результативності проєкту.
5. Взаємозв'язок TRL та KPI у проєктному менеджменті.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма здобуття освіти					заочна форма здобуття освіти				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		Лекції	Практичні	Індивідуальна робота	Самостійна робота		Лекції	Практичні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ПРИРОДООХОРОННЕ ЗАКОНОДАВСТВО										
Тема 1. Поняття, предмет та система екологічного права України	9	2	2		5	11	1			10
Тема 2. Екологічні права людини й громадянина	13	4	4		5	11	1			10
Тема 3. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення	14	2	2		10	10	2	2		6
Всього за модулем 1	36	8	8		20	32	4	2		26
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ГРАНТОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕКОЛОГІЇ										
Тема 4. Екологічні проекти та їх види, доцільність, ефективність, науковість	8	2	2		4	12	1	1		10
Тема 5. Програма ЕРАЗМУС+: архітектура програми та напрями.	14	4	4		6	16	1			15
Тема 6. Освітня програма Жан Моне: можливості, підготовка та подання заявки	10	2	4		4	11		1		10
Тема 7. Освітня програма Горизонт Європа: можливості, підготовка та подання заявки	16	4	4		8	12		2		10
Тема 8. Проекти прикладного та фундаментального дослідження МОН України: можливості, підготовка та подання заявки	12	4	2		6	16	1			15
Тема 9. Рівні	14	2	2		10	11	1			10

ефективності (TRL) та показники ефективності (KPI) досягнення результативності проекту										
Всього за модулем 2	74	18	18		38	65	4	4		70
ІНДЗ	10			10		10			10	
Разом:	120	26	26	10	58	120	8	6	10	96

6. Темі практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття, предмет та система екологічного права України	2
2.	Екологічні права людини й громадянина	2
3.	Юридична відповідальність за екологічні правопорушення	2
4.	Види екологічних проєктів	2
5.	Значення екологічних ініціатив для збереження довкілля	2
6.	Роль програми <i>Erasmus+</i> у розвитку освіти, науки та молодіжної політики	2
7.	Основні напрями (<i>Key Actions</i>) програми <i>Erasmus+</i>	
8.	Мета та завдання програми <i>Jean Monnet Programme</i>	2
9.	Перспективи участі українських закладів освіти у програмі <i>Jean Monnet Programme</i>	2
10.	Значення програми <i>Horizon Europe</i> для розвитку науки та освіти	2
11.	Роль програми «Горизонт Європа» у розвитку інновацій	2
12.	Роль державної підтримки у фінансуванні наукових проєктів	2
13.	Перспективи розвитку фундаментальних і прикладних досліджень в Україні	2
14.	Рівні ефективності (TRL) та показники ефективності (KPI) досягнення результативності проєкту	2
	Разом	28

Теми практичних занять для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття, предмет та система екологічного права України	1
2.	Значення екологічних ініціатив для збереження довкілля	1
3.	Роль програми <i>Erasmus+</i> у розвитку освіти, науки та молодіжної політики	2
4.	Значення програми <i>Horizon Europe</i> для розвитку науки та освіти	2
	Разом	6

7. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання (**58 год.**):

1. Підготовка до аудиторних занять: 0,5 год. на 1 год. аудиторних занять (0,5*54 год.= 27 год.).
2. Підготовка до екзамену: 4 год. на 1 єврокредит (1,5*4 = 6 год.).
3. Виконання індивідуального завдання: 3 год.
4. Опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях: 2 год. на частину теми (2*10=20 год.).

Розподіл годин самостійної роботи для студентів заочної форми навчання (**106 год.**):

1. Підготовка до аудиторних занять: 6 год. на 1 год. аудиторних занять (6*10 год.= 60 год.).
2. Підготовка до екзамену: 4 год. на 1 єврокредит (4*4 = 16 год.).
3. Виконання індивідуального завдання: 4 год.
4. Опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях: 3 год. на частину теми (3*10=30 год.).

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Характеристика стандартів управління проектами і програмами, що спрямовані на вирішення екологічних проблем	2 / 3*
2	Приклади реалізації проектів та програм, що спрямовані на вирішення екологічних проблем	2 / 3*
3	Основні положення методології управління проектами та програмами для вирішення екологічних проблем	2 / 3*
4	Механізми і підходи до управління екологічними ризиками в проектах, в тому числі екологічних	2 / 3*
5	Реалізація студентських екологічних проектів у рамках освітнього процесу	2 / 3*
6	Особливості формування команд студентських проектів	2 / 3*
7	Аналіз досвіду реалізації студентських екологічних проектів	2 / 3*
8	Приклади реалізації студентських екологічних проектів у рамках освітнього процесу	2 / 3*
9	Фрагмент проекту «Природа для людей – контейнери для сміття»	2 / 3*
10	Фрагмент проекту «Вчасно надана інформація – запорука успіху»	2 / 3*
	Разом	20 / 30*

Примітка. * – заочна форма.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів під час самостійної роботи та на практичних заняттях

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

8. Індивідуальні завдання

Тематика ІНДЗ

1. Науково-методологічна основа правового регулювання взаємодії природи та суспільства.
2. Класифікація джерел екологічного права України.
3. Конституція України як джерело екологічного права.
4. Розробка природоорієнтованих рішень для досягнення ЦСР та Стратегій ЄС.
5. Екологічні проекти в освітній діяльності: принципи реалізації.
6. Екологічні проекти в науковій діяльності: принципи реалізації.
7. Розробити фрагмент проекту на сучасну тематику.

Вимоги щодо виконання ІНДЗ

Навчально-дослідна робота повинна складатися зі змісту, вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел.

У вступі потрібно:

- а) обґрунтувати актуальність теми;
- б) показати ступінь розробленості даної теми, здійснити аналіз сучасного стану дослідження проблеми;
- в) поставити завдання дослідження.

В основній частині потрібно висвітлити основний матеріал теми навчально-дослідної роботи, викласти факти, ідеї, результати досліджень в логічній послідовності, обґрунтувати власну позицію, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначити шляхи вирішення досліджуваної проблеми, розглянути тенденції подальшого розвитку даного питання. Практичну частину (за наявності) необхідно представити у вигляді результатів власних досліджень, із статистичною обробкою даних.

У висновках потрібно представити результати виконання навчально-дослідної роботи, підвести підсумки.

Список використаних джерел подавати згідно вимог.

В тексті роботи слід посилається на список літератури, вказуючи при цьому в квадратних дужках номер джерела у списку використаної літератури і сторінки, які використанні для написання роботи за таким зразком: [1, С. 25-32].

Обсяг роботи 6-8 сторінок, друкований (формат А-4; інтервал 1,5; розмір шрифту – 14).

Роботу потрібно виконати на окремих аркушах, які необхідно скріпити. На титульному аркуші слід вказати прізвище, ім'я та по-батькові студента, курс, групу, спеціальність. Текст роботи повинен бути чітким, розбірливим, з пронумерованими сторінками. Робота може бути виконана у формі презентаційної доповіді.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Макс. к-сть балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану дослідження	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	7 балів
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4 бали
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	1бал
Разом		15 балів

Примітка. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за виконання ІНДЗ становить **15 балів**. Не виконання ІНДЗ оцінюється у 0 балів.

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	12-15	Відмінно
Достатній	8-11	Добре
Середній	4-7	Задовільно
Низький	0-3	Незадовільно

«**Відмінно**» відповідає **12-15** балам, ставиться: при виконанні ІНДЗ у повному обсязі, теоретична та практична (за наявністю) частини не мають помилок; відповіді на запитання вичерпні й аргументовані; оформлення відповідає вимогам, робота виконана вчасно.

«**Добре**» відповідає **8-11** балам, ставиться якщо: ІНДЗ виконано в повному обсязі і не має помилок, які потребують її переробки; відповіді на запитання даються по суті, але не в деталях.

«**Задовільно**» відповідає **4-7** балам, ставиться, якщо ІНДЗ виконано не в повному обсязі; мають місце помилки; оформлення не відповідає вимогам; відповіді на запитання даються не в повному обсязі.

«**Незадовільно**» відповідає **0-3** балам, виставляється якщо: ІНДЗ виконана не в повному обсязі; мають місце суттєві помилки, які тягнуть за собою переробку; оформлення не

відповідає вимогам; на запитання студент дає неправильні відповіді.

9. Методи навчання

Лекція, розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, ілюстрування, демонстрування, самонавчання, практична робота, навчальні дослідження, лекція-візуалізація, раунд, екскурсія.

10. Методи контролю

Усне та письмове опитування, презентація робіт, оцінювання практичних робіт, індивідуального завдання, підсумкове тестування.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								
Модуль I (65 балів)						Модуль II ІНДЗ	Підсумковий контроль	Сума
ЗМ I (25 балів)		ЗМ II (40 балів)						
T. 1	5	T. 6	5	T. 10	5	15 балів	20 балів	100 балів
T. 2	5	T.7	5	T. 11	5			
T. 3	5	T. 8	5	T. 12	5			
T. 4	5	T. 9	5	T. 13	5			
T. 5	5							

Примітка.

T1,T2...T9 – теми практичних занять.

Шкала оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю, яка передбачає співвідношення питомої ваги результатів поточного й проміжного контролю та результатів здачі екзамену

За шкалою ЄКТС	За національною шкалою	За шкалою академії	Підсумкова оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю – коефіцієнт 0,5	Результати екзамену – коефіцієнт 0,5
A	Відмінно	90 – 100	90 – 100	90 – 100
B	Добре	82 – 89	82 – 89	82 – 89
C		75 – 81	75 – 81	75 – 81
D	Задовільно	67 – 74	67 – 74	67 – 74
E		60 – 66	60 – 66	60 – 66
FX	Незадовільно	35 – 59	35 – 59	35 – 59
F		0 – 34	0 – 34	0 – 34

Підсумкова оцінка розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю та балів, отриманих під час екзамену за накопичувальною системою

Критерії оцінювання результатів складання екзамену

За шкалою ЄКТС	За національною шкалою	За 100бальною шкалою	Критерії оцінювання знань, умінь і навичок
A	Відмінно	90-100	- студент виявляє глибокі, міцні та системні знання навчально-програмового матеріалу; - володіє теоретичними основами дослідження проблем; - демонструє вміння критично оцінювати окремі нові факти, явища ідеї; - виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань.
B	Добре	82-89	- студент виявляє повні, ґрунтовні знання навчально- програмового матеріалу; - демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки; - вільно застосовує матеріал у власній аргументації; - при виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, але містить несуттєві неточності.
C		75-81	- студент виявляє ґрунтовні знання навчально- програмового матеріалу, але вони носять, в основному, репродуктивний характер; - демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки на основі отриманих знань; - при виконанні практичних завдань допускає окремі помилки; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
D	Задовільно	67-74	- студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте спостерігається їх недостатня глибина та осмисленість; - виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити певні, але неконкретні і неточні, висновки.

E		60-66	- студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте допускає неточності у розумінні основних положень навчального матеріалу; - допускає порушення логічності та послідовності викладу матеріалу; - не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою.
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35-59	- студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; - має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; - відсутні уміння і навички в роботі з джерелами інформації; - не вміє логічно мислити і викласти свою думку.
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0-34	- не відтворює значну частину навчального матеріалу; - не вміє викладати матеріал; - не має уявлення про об'єкт навчання; - не володіє вмінням розв'язувати практичні завдання.

Результати, отримані студентом у рамках неформальної освіти, можуть бути зараховані як частина освітнього процесу та прийняті до уваги під час оцінювання відповідних тем або модулів навчальної дисципліни, що дає змогу врахувати набуті знання та навички.

Академічна доброчесність. Виконання навчальних завдань здійснюється відповідно до Закону України «Про освіту», чинних нормативно-правових актів та внутрішніх актів Академії з питань академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, самостійно виконувати навчальні завдання, належно посилаючись на використані джерела, дотримуватися норм авторського права та надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної діяльності. Академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман та інші порушення академічної доброчесності є підставою для реагування відповідно до законодавства та внутрішніх актів Академії

12. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій.
2. Методичні вказівки до практичних занять.
3. Презентації в Microsoft Office PowerPoint для супроводу викладання лекційного матеріалу.
4. Методичні матеріали на платформі Moodle.

13. Рекомендована література

Базова

1. Екологічне право України. Загальна частина : підручник. Укладачі: М. В. Краснова, Ю. А. Краснова. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. 191 с.
2. Екологічне право України. Особлива частина : навч. посіб. О.М. Шуміло та ін. 2-ге вид., змін. Харків: МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 384 с.

3. Каталог природоорієнтованих рішень в управлінні водними ресурсами в країнах Східного Партнерства. Кларіс Марго та ін. Програма «Європейський Союз для довкілля» в країнах Східного партнерства. Управління водними ресурсами та екологічні дані (ENI/2021/425-550). 2024. 107 с.
4. Строкаль В.П., Куровська А. В. Інтегральна оцінка екологічного стану природних вод для різних видів водокористування : науково–методичні рекомендації. Київ : Редакційно–видавничий відділ НУБіП України, 2024. 64 с.
5. Управління екологічними проєктами: курс лекцій для студентів другого(магістерського) рівня освіти спеціальності 101 «Екологія». Укладачі: В. П.Строкаль. Київ : Видавництво НУБіП України, 2024.100 с.

Допоміжна

1. Каракаш І. І., Харитонов Є. І. Природноресурсове право України : навч. посіб. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 566 с.
2. Каракаш І. І., Харитонova Т. Є., Черемнова А. І. Екологічне право України: навч. посіб. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 384 с.
3. Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія. А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Г. В. Анісімова та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2014. 784 с.
4. Strokal, M., Strokal, V., &Kroeze, C. (2023). The future of the BlackSea:More pollution in overhalf of the rivers. Ambio, 52(2), 339-356. DOI:<https://doi.org/10.1007/s13280-022-01780-6>.
5. VitaStrokal (2021). Transboundaryrivers of Ukraine: perspectives for sustainable development and clean water. Journal of Integrative Environmental Sciences. Vol.18, № .1, P.67-87. DOI:<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1943815X.2021.1930058>.

14. Інформаційні ресурси

1. Водний кодекс України : Закон України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. Дата оновлення: 19.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку від 14 червня 1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455#Text
3. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) від 25 червня 1998 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text.
4. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (Конвенцію ратифіковано Законом України № 435/96-ВР від 29.10.1996 р.). URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#Text.
5. Європейський кодекс дослідницької доброчесності. ALLEA. 2024. DOI: <https://doi.org/10.26356/ECoc-Ukrainian>.